

Grenfell Inquiry: stapvoets richting conclusies (10)

Foto: The Guardian.

Kort na de vreselijke brand in de Grenfell Tower in London op 14 juni 2017 werd ook in ons land de vraag gesteld welke lering uit deze ramp voor hoogbouw viel te trekken. Anderen betoogden dat eerst maar eens het resultaat moest worden afgewacht van het officiële onderzoek in opdracht van de Britse regering, de Grenfell Tower Inquiry. Klinkt logisch. Met de werkwijze van de Onderzoeksraad voor Veiligheid kun je dan na één tot anderhalf jaar een stevig rapport met conclusies en aanbevelingen verwachten. Kennelijk dachten velen dat het in het VK ook zo zou gaan.

Tekst Gert-Jan van Leeuwen

De Britse aanpak is anders dan in Nederland. Wel heel zorgvuldig en openbaar, maar buitengewoon langdurig. Afgaand op de huidige planning en stand van zaken is het eindrapport waarschijnlijk niet voor medio 2022 te verwachten, vijf jaar na de brand. Eind 2019 verscheen het eerste deel van het onderzoeksrapport, vooral een feitenrelaas. Dat gaf heel veel informatie, maar de vraag hoe het mogelijk was dat er zoveel misging en wie daarvoor verantwoordelijk was, moet in fase 2 van het onderzoek worden beantwoord.

Geen race, wel hindernissen

De tweede serie hoorzittingen is verdeeld over acht modules en begon op 27 januari 2020. Maar er was vorig jaar veel vertraging door drie oorzaken.

- Nabestaanden maakten al vooraf bezwaar tegen een van de twee voorgestelde panelleden naast voorzitter Sir Martin Moore-Bick. De kandidate werd beticht van gebrek aan objectiviteit jegens de producent van de omstreden gevelbeplating van Grenfell. Pas in oktober 2020 stelde de regering een vervanger voor haar aan: de gerespecteerde volkshuisvestingsexpert Ali Akbor.
- Veel getuigen – vooral uit de bij Grenfell betrokken bedrijven – wilden alleen vrijuit spreken als hun verklaringen voor de Inquiry niet strafrechtelijk tegen hen konden worden gebruikt. Dat leidde tot juridische afstemming tussen Sir Martin en de procureur-generaal van het Openbaar Ministerie. Op 2 maart 2020 konden de hoorzittingen echt beginnen, bijna iedere ochtend en middag hoorzittingen, soms dagen achtereenvolgend met dezelfde persoon of onderneming.

- De coronapandemie zorgde voor een pauze van 19 maart 2020 tot 6 juli 2020. Was juist voor fase 2 uitgeweken naar een ruimte met een grotere publieke tribune, door de corona-impact moest worden gekozen voor nagenoeg geen publiek. Alle hoorzittingen waren al real time (en ook naderhand) te volgen via [grenfelltowerinquiry.oruk](https://www.grenfelltowerinquiry.oruk), maar het was voor de nabestaanden toch wel slikken dat ze de zaal niet meer in mochten.

Waar staan we nu?

Module 1 werd na effectief 18 weken afgesloten op 4 november 2020. Module 2 begon op 5 november 2020 met de ‘opening statements’ van het Inquiry-team en de verschillende bedrijven. Om de hoorzittingen in de juiste context te plaatsen werden daarna op 10 november eerst presentaties verzorgd door getuige-deskundige dr. Barbara Lane. Zeker voor de fijnproevers op het gebied van brandklassen en materiaaltesten zeer de moeite waard. De drie ppt’s zijn te raadplegen via de Inquiry-website > [hearings](https://www.grenfelltowerinquiry.oruk) > 10-11-20. Bekijk vooral het filmpje in Part 1.

Na het kerstreces zouden de hoorzittingen van Module 2 worden hervat. De snelgroeiende besmettingsgraad in London leidde echter tot uitstel. Op 8 februari 2021 werd de draad weer opgepakt. Module 2 wordt in maart afgerond. Van de acht modules komt nr. 4, de nasleep van de brand, als laatste aan de beurt, waarschijnlijk in januari en februari 2022. Pas een maand of wat daarna is het eindrapport met conclusies en aanbevelingen te verwachten, medio 2022. Intussen heeft fase 2 al wel ontluikende kijkjes opgeleverd in de werkwijze van zowel de overheid als diverse bedrijven. Zonder volledig te zijn en zonder in details te

treden, komen we chronologisch tot het volgende overzicht.

Smeltende boter op vele hoofden

De KCTMO (‘sociale’ verhuurder namens de deelgemeente) vroeg tien jaar geleden aan Max Fordham (adviseur bouwfysica en brandveiligheid!) hoe de betonnen Grenfell Tower thermisch kon worden geïsoleerd. Zijn advies besteedde geen aandacht aan de brandveiligheid. Hij dacht dat de architect dat wel zou uitzoeken. Deze had echter geen enkele ervaring met hoogbouw of met het type renovatie als van Grenfell Tower en evenmin met specifieke brandveiligheidseisen, maar kwalificeerde die eisen niettemin als ‘dubbelzinnig’. De KCTMO had het project eigenlijk Europees moeten aanbesteden, maar gunde het ontwerp onderhands aan Studio E Architects en de uitvoering aan bouwbedrijf Rydon. De architect verklaarde zelf dat hij bij een aanbesteding het project niet zou hebben binnengehaald. Rydon voerde op verzoek van KCTMO bezuinigingen door, vooral op de gevelbekleding: £ 800.000 (circa € 871.000,-) maar stopte daarvan ongeveer 16% in eigen zak. In de ontwerpfase was de firma Exova ingehuurd om de brandveiligheid van het renovatieplan te beoordelen. Dit bedrijf ontving het complete plan inclusief alle informatie over de gevelbekleding, maar besteedde daar geen aandacht aan. “Waarom niet?”, vroeg de ondervrager. “Het was ons niet gevraagd”, was het antwoord. Stuitend, maar het kan nog erger. Zo bleek dat de producent van Celotex-isolatie (Saint Gobain) het product zoals het werd aangeboden voor een test te hebben behandeld met een speciaal preparaat, waarmee het testresultaat een onjuist beeld van het brandgedrag liet zien.

Concurrent Kingspan, producent van onder andere Koolterm K15, dat ook bij Grenfell Tower is toegepast, misleidde kopers met een verouderd testrapport en verklaarde dat een folie was toegevoegd om de brandbaarheid af te remmen. Dit ontlokte hoofdondervrager Richard Millett de retorische vraag “of een in folie verpakte staaf dynamiet ook als ‘class o’ te classificeren zou zijn”. Ook kwam interne communicatie van Kingspan ter tafel waaruit bleek dat een agressieve marketingcampagne werd ontwikkeld met de bewering dat de kunststof isolatieproducten qua brandgedrag konden wedijveren met bijvoorbeeld steenwol. Letterlijk staat in een van die berichten “Stem the tide of Rockwool, etc”. Kort na die hoorzitting (half december 2020) nam Kingspan-directeur Peter Wilson ontslag.

De planbeoordelaar van de deelgemeente Kensington-Chelsea (156.000 inwoners) zei dat de renovatie van Grenfell Tower een van de 130 bouwplannen was waarvan hij de vergunningaanvraag moest beoordelen. Er was gewoon veel te weinig capaciteit zei hij, en ja, dat de materiaalkeuze van de gevelbekleding en de brandscheidingen rond de raamkozijnen niet deugden, dat had hij inderdaad over het hoofd gezien... Of het om te weinig menskracht ging of om ondeskundigheid of nalatigheid zal wellicht blijken wanneer in Module 6 (najaar 2021) de rol van de overheid aan bod komt.

Ook in de uitvoering ging er veel mis door gebrek aan vakmanschap. Zo bleken op veel plekken de brandscheidingen in de spouw achter de gevelbekleding te ontbreken of achterstevoren te zijn aangebracht, waardoor deze niet of te laat expandeerden. De holten rond de nieuwe naar buiten geplaatste raamkozijnen bleken te zijn opgevuld met zeer brandbaar isolatiemateriaal, enzovoort.

Gevelbeplating onder de loep

Lange tijd was het nog maar de vraag of alle opgeroepen getuigen ook daadwerkelijk zouden verschijnen. De vertegenwoordigers van Alcoa beroepen zich op Franse wetgeving op grond waarvan zij niet zouden hoeven te getuigen. Alcoa/Arconic is de Franse producent van de Reynobond PE 55, aluminium gevelbeplating met polyethyleenkern. Hun weigering leidde tot een protest bij de Franse ambassade (zie foto) en een tweet van de Britse minister Greenhalgh (Bouwveiligheid) om alsnog mee te werken: "Time to step up to the plate + appear before the Grenfell Tower Inquiry rather than hide behind the 1968 French Blocking Statute".

Voorals Claude Wehrle (Arconic) lijkt op voorhand een relevante getuige. In 2009 vertoonde hij beelden van een brandende torenflat met soortgelijke beplating als die van Grenfell aan collega's, "om te laten zien hoe gevaarlijk de toepassing van PE in de bouw is". In 2015 – dus ten tijde van de Grenfell-renovatie – mailde hij aan collega's: "PE is gevaarlijk in gevels en alles moet met hoge urgentie worden gewijzigd in brandveilig materiaal".

Wat kunnen we leren?

Ook al duurt het wellicht nog ruim een jaar voordat we conclusies kunnen verwachten van het Inquiry Panel, de hoorzittingen als zodanig leveren al heel veel informatie. Deze informatie is ook voor de bouw in ons land relevant. Maar als je de informatie op een rij zet, lijkt het wel een verzameling open deuren:

Serie artikelen Grenfell Tower

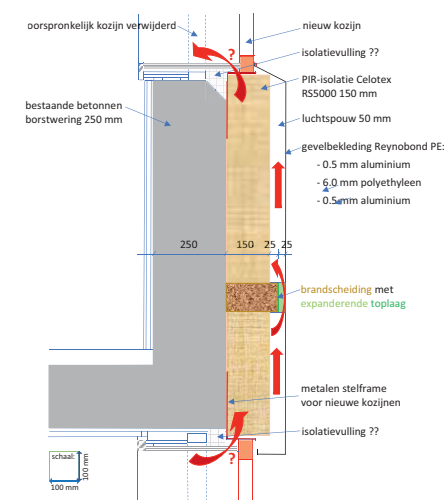
In *Bouwkwaliteit in de Praktijk* verschenen eerder negen artikelen over de brand in de Grenfell Tower:

- Grenfell Tower: 'how the (bleep) is this possible!?' (1), *Bouwkwaliteit in de Praktijk*, nr. 1, 2018.
- Grenfell Tower: 'how the (bleep) is this possible!?' (2), *Bouwkwaliteit in de Praktijk*, nr. 2, 2018.
- Grenfell Inquiry: fase 1 voltooid (3), *Bouwkwaliteit in de Praktijk*, nr. 1, 2019.
- Grenfell Inquiry: fase 1 voltooid (4), *Bouwkwaliteit in de Praktijk*, nr. 3, 2019.

- De lange weg naar Justice for Grenfell (5), *Bouwkwaliteit in de Praktijk*, nr. 5, 2019.
- Grenfell Inquiry fase 1-rapport windt er geen doekjes om (6), *Bouwkwaliteit in de Praktijk*, nr. 9, 2019.
- Grenfell Inquiry: a continuing story (7), *Bouwkwaliteit in de Praktijk*, nr. 1, 2020.
- Grenfell Inquiry fase 2: 'It wasn't me' (8), *Bouwkwaliteit in de Praktijk*, nr. 2, 2020.
- Grenfell Inquiry: brandveiligheidsexpert keek niet naar gevelbekleding (9), *Bouwkwaliteit in de Praktijk*, nr. 6, 2020.

- Hanteer bij onderhandse opdrachtverlening en bij aanbestedingen heldere kwalitatieve criteria.
- Eis bij bezuinigingsronden volledige openheid van zaken.
- Zorg ongeacht de contractvorm altijd voor een sluitend geheel aan afspraken over taakverdeling, onderlinge communicatie en eindverantwoordelijkheid.
- Ga als klant of als keuringsinstantie niet af op monsters en productinformatie die de producent of leverancier beschikbaar stelt; neem in plaats daarvan eigen willekeurige monsters en raadpleeg door onafhankelijke instanties gevalideerde keuringsrapporten.
- Zorg als uitvoerend bouwbedrijf of controlerende overheid of als ingehuurde private deskundige (kwaliteitsborger!?) dat je risicobeoordeling op orde is en je borgingsplan en toezichtcapaciteit in overeenstemming zijn met de geïdentificeerde risico's.
- Als blijkt dat de uitvoering onder de maat is, vooral wanneer deze de grootste risico's betreft, grijp dan in: eis herstel en als dat ontoereikend blijkt, vervang prutsers door vakbekwame bedrijven en medewerkers.
- Formuleer als wetgever prestatie-eisen klip en klaar om de naleving ervan te bevorderen.

Open deuren; daar heb je toch zo'n vreselijke brand en zo'n langdurig onderzoek niet voor nodig? Inderdaad, maar dat gold en geldt in beginsel in het Verenigd Koninkrijk evenzeer als hier. Toch blijkt uit de hoorzittingen dat waarheden-als-een-koe in de bouwpraktijk minder vanzelfsprekend zijn dan ze lijken. En – om bij de koe te blijven – herkauwen is onvermijdelijk om scherp te blijven. Ook in ons land staan we voor een grote opgave qua verduurzaming van de bestaande bouw. Daarbij is sprake van een reëel risico à la Grenfell. De druk om woonflats en andere gebouwen thermisch stevig te isoleren om de doelstellingen van het Klimaatak-

koord te halen neemt toe. Dit leidt voorspelbaar tot verzoeken om meer vergunningvrijdom om belemmeringen weg te nemen, zoals 'bureaucratische vergunningprocedures'. Er is wel gesuggereerd om zo'n bepaling als 'geen uitbreiding van het bouwvolume' (Bijlage II artikel 3 onder d, Bor) niet van toepassing te verklaren als het gaat om het isoleren van gevels en daken en het toevoegen van zonnepanelen en groen. Daarmee zouden zulke ingrepen vergunningvrij worden. Sympathieke manieren om de CO₂-uitstoot te beperken, maar als vanwege onkunde of ondoordachte bezuinigingen verkeerde materialen worden toegepast of aansluitingen onjuist worden gedetailleerd, komen brandveiligheid en gezondheid in het gedrang. Een vorm van onafhankelijk en deskundig toezicht door gemeente of kwaliteitsborger, zowel op de planvorming als op de uitvoering, is veelal onmisbaar om te komen tot echt duurzame oplossingen en het voorkomen van drama's.

Informatie over de auteur
Gert-Jan van Leeuwen is docent en auteur bouwregelgeving.